Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 19. decembra 2024*

„Predhodno odločanje – Azilna politika – Začasna zaščita v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb – Direktiva 2001/55/ES – Člena 4 in 7 – Invazija ruskih oboroženih sil na Ukrajino – Izvedbeni sklep (EU) 2022/382 – Člen 2(3) – Možnost države članice, da uporabi začasno zaščito za razseljene osebe, na katere se ta sklep ne nanaša – Trenutek, ko lahko država članica, ki je takim osebam priznala začasno zaščito, to zaščito odpravi – Vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav – Direktiva 2008/115/ES – Člen 6 – Odločba o vrnitvi – Trenutek, ko lahko država članica sprejme odločbo o vrnitvi – Nezakonito prebivanje“

V združenih zadevah C-244/24 in C-290/24 [Kaduna] [i],

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložila rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (sodišče v Haagu, ki zaseda v Amsterdamu, Nizozemska) (C-244/24), in Raad van State (državni svet, Nizozemska) (C-290/24) z odločbama z dne 29. marca 2024 in 25. aprila 2024, ki sta na Sodišče prispeli 4. aprila 2024 oziroma 25. aprila 2024, v postopkih

P (C-244/24),

AI,

ZY,

BG (C-290/24)

proti

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, T. von Danwitz, podpredsednik, F. Biltgen, predsednik senata, K. Jürimäe, predsednica senata, C. Lycourgos (poročevalec), I. Jarukaitis, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen, D. Gratsias in M. Gavalec, predsedniki senatov, E. Regan, J. Passer, Z. Csehi, sodniki, in O. Spineanu-Matei, sodnica,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

* Jezik postopka: nizozemščina.

[i] Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

sodna tajnica: N. Mundhenke, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 3. septembra 2024,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za P C. E. van Diepen, advocate,

– za AI P. Krämer-Ograjensek, advocate,

– za ZY R. H. T. van Boxmeer, advocaat,

– za BG T. E. van Houwelingen-Boer, advocaat,

– za nizozemsko vlado K. Bulterman, A. Hanje in J. Langer, agenti,

– za Evropsko komisijo A. Baeckelmans, F. Blanc-Simonetti, M. Debieuvre in A. Katsimerou, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. oktobra 2024

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago:

– člena 4 in člena 7(1) Direktive Sveta 2001/55/ES z dne 20. julija 2001 o najnižjih standardih za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb in o ukrepih za uravnoteženje prizadevanj in posledic za države članice pri sprejemanju takšnih oseb (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 162), člena 2(3) Izvedbenega sklepa Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine v smislu člena 5 Direktive 2001/55/ES in z učinkom uvedbe začasne zaščite (UL 2022, L 71, str. 1) ter člena 1 Izvedbenega sklepa Sveta (EU) 2023/2409 z dne 19. oktobra 2023 o podaljšanju začasne zaščite, kot je bila uvedena z Izvedbenim sklepom (EU) 2022/382 (UL L, 2023/2409);

– člena 6 Direktive 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL 2008, L 348, str. 98).

2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov med P (C-244/24) ter AI, ZY in BG (C-290/24), državljani tretjih držav, na eni strani ter Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (državni sekretar za pravosodje in varnost, Nizozemska; v nadaljevanju: državni sekretar) na drugi v zvezi s prenehanjem začasne zaščite, ki je bila priznana tem državljanom, in zakonitostjo odločb o vrnitvi, sprejetih v zvezi z njimi.

Pravni okvir

Pravo Unije

Določbe o začasni zaščiti

– *Direktiva 2001/55*

3 V uvodnih izjavah 2, 8 in 13 Direktive 2001/55 je navedeno:

„(2) Primeri množičnega prihoda razseljenih oseb, ki se ne morejo vrniti v svojo matično državo, so postali številčnejši v Evropi v zadnjih letih. V takšnih primerih je potrebno oblikovati izredne programe, da bi jim lahko ponudili takojšnjo začasno zaščito.

[…]

(8) Zato je treba določiti najnižje standarde za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb in sprejeti ukrepe za uravnoteženje prizadevanj med državami članicami pri sprejemanju teh oseb in posledic njihovega sprejema.

[…]

(13) Glede na izredni značaj določb, ki jih uveljavlja ta direktiva za obravnavo množičnega prihoda ali neizbežnega množičnega prihoda razseljenih oseb iz tretjih držav, ki se ne morejo vrniti v svojo matično državo, je trajanje ponujene zaščite časovno omejeno.“

4 Člen 1 te direktive določa:

„Namen te direktive je določiti najnižje standarde za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb iz tretjih držav, ki se ne morejo vrniti v svojo matično državo in podpirati uravnoteženje prizadevanj med državami članicami pri sprejemanju teh oseb in posledicah takega sprejema.“

5 Člen 2 navedene direktive določa:

„V tej direktivi:

(a) ‚začasna zaščita‘ je izredni postopek, ki v primeru množičnega prihoda ali neizbežnega množičnega prihoda razseljenih oseb iz tretjih držav, ki se ne morejo vrniti v svojo matično državo, zagotavlja takojšnjo in začasno zaščito takšnim osebam, zlasti če obstaja tudi tveganje, da azilni sistem ne bo zmožen obdelati prihoda brez neželenih učinkov na njegovo uspešno delovanje v korist zadevnih oseb in drugih oseb, ki prosijo za zaščito;

[…]

(g) ‚dovoljenje za prebivanje‘ je kakršnokoli dovoljenje ali odobritev, ki ga izdajo oblasti države članice in je v obliki, predpisani v državni zakonodaji, ki dovoljuje državljanom tretjih držav ali osebam brez državljanstva prebivanje na njenem ozemlju;

[…].“

6 Člen 3(1) iste direktive določa:

„Začasna zaščita ne prejudicira priznanja statusa begunca po [Konvenciji o statusu beguncev, podpisani v Ženevi 28. julija 1951 (*Recueil des traités des Nations unies*, zvezek 189, str. 150, št. 2545 (1954)), kakor je bila dopolnjena s Protokolom o statusu beguncev, sklenjenim v New Yorku 31. januarja 1967].“

7 Člen 4 Direktive 2001/55 določa:

„1. Brez poseganja v člen 6 traja začasna zaščita eno leto. Če ne preneha pod pogoji iz člena 6(1)(b), se lahko samodejno podaljša za šest mesečni obdobji in sicer za največ eno leto.

2. Kadar razlogi za začasno zaščito trajajo, Svet s kvalificirano večino na predlog Komisije, ki prav tako preuči kakršenkoli zahtevek držav članic, da Svetu vloži predlog, odloči, da se začasna zaščita podaljša do enega leta.“

8 Člen 5 te direktive določa:

„1. Obstoj množičnega prihoda razseljenih oseb se ugotovi s sklepom Sveta, ki ga sprejme s kvalificirano večino na predlog Komisije, ki tudi preuči kakršenkoli zahtevek držav članic, da vloži predlog Svetu.

[…]

3. Posledica sklepa Sveta je uvedba začasne zaščite za tiste razseljene osebe, na katere se nanaša, v vseh državah članicah v skladu z določbami te direktive. Sklep mora vključevati vsaj:

(a) opis posebnih skupin oseb za katere se uporablja začasna zaščita;

(b) datum začetka učinkovanja začasne zaščite;

[…]

4. Sklep Sveta temelji na:

(a) pregledu stanja in obsega premikov razseljenih oseb;

(b) oceni smotrnosti uveljavljanja začasne zaščite, upoštevajoč zmogljivosti za nujno pomoč in delovanje na terenu, ali neustreznosti takšnih ukrepov;

(c) podatkih prejetih od držav članic, Komisije, [Urada visokega komisarja ZN za begunce (UNHCR)] in drugih pomembnih mednarodnih organizacij.

[…]“

9 Člen 6 navedene direktive določa:

„1. Začasna zaščita preneha:

(a) ko je dosežen čas najdaljšega trajanja; ali

(b) kadarkoli po sprejetju sklepa Sveta s kvalificirano večino na predlog Komisije, ki tudi preuči kakršenkoli zahtevek držav članic, da vloži predlog Svetu.

2. Sklep Sveta temelji na ugotovljenem dejstvu, da so razmere v matični državi takšne, da dopuščajo varno in trajno vrnitev tistih, ki jim je bila podeljena začasna zaščita, ob dolžnem spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter ob spoštovanju obveznosti držav članic glede načela nevračanja. O sklepu Sveta se obvesti Evropski parlament.“

10 Člen 7 te direktive določa:

„1. Države članice lahko razširijo začasno zaščito, predvideno v tej direktivi, na dodatne kategorije razseljenih oseb, poleg tistih, za katere se uporablja sklep Sveta iz člena 5, kadar so razseljene iz istih razlogov in iz iste matične države ali regije. O tem nemudoma obvestijo Svet in Komisijo.

2. Določbe členov 24, 25 in 26 se ne uporabljajo za uresničitev možnosti iz odstavka 1, z izjemo strukturne pomoči iz Evropskega sklada za begunce, ki je bil ustanovljen z Odločbo [Sveta] 2000/596/ES [z dne 28. septembra 2000 o ustanovitvi Evropskega sklada za begunce (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 5)], pod pogoji predpisanimi v tej odločbi.“

11 Poglavje III Direktive 2001/55, naslovljeno „Obveznosti držav članic do oseb, ki uživajo začasno zaščito“, vsebuje člene od 8 do 16 te direktive.

12 Člen 8(1) navedene direktive določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev dovoljenj za prebivanje osebam, ki uživajo začasno zaščito, za ves čas trajanja zaščite. Za ta namen se izdajo dokumenti ali druga enakovredna dokazila.“

13 Poglavje IV Direktive 2001/55, naslovljeno „Dostop do azilnega postopka v okviru začasne zaščite“, vsebuje člene od 17 do 19 te direktive.

14 Člen 17 navedene direktive določa:

„1. Osebam, ki uživajo začasno zaščito, se omogoči, da lahko kadarkoli vložijo prošnjo za azil.

2. Obravnava prošnje za azil, ki ni bila obdelana pred koncem obdobja začasne zaščite, mora biti zaključena po koncu tega obdobja.“

15 Poglavje V Direktive 2001/55, naslovljeno „Vrnitev in ukrepi po končani začasni zaščiti“, vsebuje člene od 20 do 23 te direktive.

16 Člen 20 navedene direktive določa:

„Po koncu začasne zaščite se brez poseganja v člene 21, 22 in 23 uporabljajo splošni zakoni o zaščiti in o tujcih v državah članicah.“

17 Člen 21 iste direktive določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe za omogočanje prostovoljne vrnitve oseb, ki uživajo začasno zaščito ali oseb, katerih začasna zaščita se je končala. Države članice zagotovijo, da določbe, ki urejajo prostovoljno vrnitev oseb z začasno zaščito, omogočijo njihovo vrnitev ob spoštovanju človeškega dostojanstva.

Države članice zagotovijo, da je odločitev teh oseb, da se vrnejo, sprejeta ob polnem poznavanju dejstev. Države članice lahko poskrbijo za poskusne obiske.

2. Države članice v času pred iztekom začasne zaščite na podlagi prevladujočih okoliščin v matični državi z naklonjenostjo pretehtajo prošnje oseb, ki so uživale začasno zaščito in izkoristile svojo pravico do prostovoljne vrnitve, za vrnitev v državo članico gostiteljico.

3. Države članice na koncu začasne zaščite lahko omogočijo, da se obveznosti iz poglavja III podaljšajo za posamezne osebe, ki so bile vključene v začasno zaščito in so vključene v program za prostovoljno vrnitev. Podaljšanje učinkuje do datuma vrnitve.“

18 Člen 22 Direktive 2001/55 določa:

„1. Države članice sprejmejo ukrepe za zagotovitev, da se prisilna vrnitev oseb, katerih začasna zaščita se je končala in ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop, opravi z ustreznim spoštovanjem človeškega dostojanstva.

2. V primerih prisilne vrnitve države članice upoštevajo vse nujne humanitarne razloge, ki vrnitev onemogočajo ali zaradi katerih je vrnitev v posebnih primerih nerazumna.“

19 Člen 23 te direktive določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe glede pogojev prebivanja oseb, ki uživajo začasno zaščito in od katerih, glede na njihovo zdravstveno stanje, ni mogoče pričakovati, da bi potovali; kadar bi na primer utrpeli hude negativne posledice, če bi zdravljenje prekinili. Ne sme se jih izgnati dokler takšno stanje traja.

2. Države članice lahko dovolijo družinam z mladoletnimi otroki, ki obiskujejo šolo v državi članici, da izkoristijo pogoje prebivanja, tako da zadevnim otrokom omogočijo dokončanje tekočega šolskega leta.“

– *Izvedbeni sklep 2022/382*

20 V uvodnih izjavah 7, od 11 do 14 in 21 Izvedbenega sklepa 2022/382 je navedeno:

„(7) Ti podatki kažejo, da se bo Unija verjetno soočala z množičnim prihodom razseljenih oseb iz Ukrajine, ki se zaradi ruske vojaške agresije ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora. Obseg prihoda bo verjetno takšen, da obstaja tudi očitno tveganje, da azilni sistemi držav članic teh prihodov ne bodo mogli obvladovati brez negativnih posledic za njihovo učinkovito delovanje ter interese zadevnih oseb in drugih oseb, ki prosijo za zaščito.

[…]

(11) Namen tega sklepa je uvedba začasne zaščite za ukrajinske državljane, ki prebivajo v Ukrajini in so bili 24. februarja 2022 ali pozneje razseljeni zaradi vojaške invazije ruskih oboroženih sil, ki se je začela na navedeni datum. Začasno zaščito bi bilo treba uvesti tudi za državljane tretjih držav, razen Ukrajine, ki so bili 24. februarja 2022 ali pozneje razseljeni iz Ukrajine in ki so bili pred 24. februarjem 2022 v Ukrajini upravičeni do statusa begunca ali enakovredne zaščite. Pomembno je tudi ohraniti enotnost družin in preprečiti, da bi imeli člani iste družine različne statuse. Zato je treba uvesti tudi začasno zaščito za družinske člane teh oseb, če so njihove družine že obstajale in prebivale v Ukrajini v času nastanka okoliščin množičnega prihoda razseljenih oseb.

(12) Primerno je tudi zagotoviti zaščito oseb brez državljanstva in državljanov tretjih držav, razen Ukrajine, ki lahko dokažejo, da so pred 24. februarjem 2022 zakonito prebivali v Ukrajini na podlagi veljavnega dovoljenja za stalno prebivanje, izdanega v skladu z ukrajinskim pravom, in ki se ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora na varen in trajen način. To zaščito naj bi izvajali bodisi z uporabo tega sklepa zanje ali z drugo ustrezno zaščito v skladu z nacionalnim pravom, o čemer odloča posamezna država članica. Osebe, ki želijo biti upravičene do zaščite, bi morale dokazati, da izpolnjujejo ta merila za upravičenost, tako da pristojnim organom v zadevni državi članici predložijo ustrezne dokumente. Če ustreznih dokumentov ne morejo predložiti, bi jim morale države članice predlagati drug ustrezen postopek.

(13) Države članice lahko v skladu z Direktivo [2001/55] začasno zaščito razširijo na vse druge osebe brez državljanstva ali državljane tretjih držav, ki niso državljani Ukrajine, ki zakonito prebivajo v Ukrajini in se ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora na varen in trajen način. Med take osebe bi lahko spadali državljani tretjih držav, ki so v času dogodkov, ki so privedli do množičnega prihoda razseljenih oseb, za krajši čas študirali ali delali v Ukrajini. V vsakem primeru bi bilo treba te osebe sprejeti v Unijo iz humanitarnih razlogov in zlasti brez zahtev po predložitvi veljavnega vizuma, dokazov o zadostnih sredstvih za preživljanje ali veljavnih potnih listin, da se zagotovi varen prehod z namenom vrnitve v državo ali regijo izvora.

(14) Države članice lahko začasno zaščito razširijo tudi na dodatne kategorije razseljenih oseb, poleg tistih, za katere se uporablja ta sklep Sveta, kadar so te osebe razseljene iz istih razlogov in iz iste države ali regije izvora, kot je navedeno v tem sklepu. V tem primeru bi morale države članice o tem nemudoma obvestiti Svet in Komisijo. V tem smislu bi bilo treba države članice spodbujati, naj razmislijo o razširitvi začasne zaščite na osebe, ki so

Ukrajino zapustile ne dolgo pred 24. februarjem 2022, ko se je napetost povečala, ali ki so se tik pred navedenim datumom nahajale na ozemlju Unije (npr. na počitnicah ali zaradi dela) in se zaradi oboroženega spopada ne morejo vrniti v Ukrajino.

[…]

(21) Začasna zaščita bi morala v skladu z Direktivo [2001/55] veljati za začetno obdobje enega leta. Če ne preneha pod pogoji iz člena 6(1), točka (b), navedene direktive, se lahko to obdobje samodejno podaljša za šestmesečni obdobji za največ eno leto. Komisija bo razmere stalno spremljala in pregledovala. Kadar koli lahko Svetu predlaga odpravo začasne zaščite na podlagi dejstva, da so razmere v Ukrajini takšne, da omogočajo varno in trajno vrnitev oseb, ki jim je bila odobrena začasna zaščita, ali mu predlaga podaljšanje začasne zaščite za največ eno leto.“

21 Člen 1 tega izvedbenega sklepa določa:

„Ugotavlja se obstoj množičnega prihoda razseljenih oseb, ki so morale zaradi oboroženega spopada zapustiti Ukrajino, v Unijo.“

22 Člen 2, od (1) do (3), navedenega izvedbenega sklepa določa:

„1. Ta sklep se uporablja za naslednje kategorije oseb, ki so 24. februarja 2022 ali pozneje razseljene iz Ukrajine zaradi vojaške invazije ruskih oboroženih sil, ki se je začela na navedeni datum:

(a) ukrajinske državljane, ki so pred 24. februarjem 2022 prebivali v Ukrajini,

(b) osebe brez državljanstva in državljane tretjih držav, razen Ukrajine, ki so bili pred 24. februarjem 2022 upravičeni do mednarodne zaščite ali enakovredne nacionalne zaščite v Ukrajini, ter

(c) družinske člane oseb iz točk (a) in (b).

2. Države članice uporabljajo bodisi ta sklep bodisi ustrezno zaščito po svojem nacionalnem pravu v zvezi z osebami brez državljanstva in državljani tretjih držav, razen Ukrajine, ki lahko na podlagi veljavnega dovoljenja za stalno prebivanje, izdanega v skladu z ukrajinskim pravom, dokažejo, da so pred 24. februarjem 2022 zakonito prebivali v Ukrajini, in se ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora na varen in trajen način.

3. V skladu s členom 7 Direktive [2001/55] lahko države članice uporabljajo ta sklep tudi za druge osebe, vključno z osebami brez državljanstva in državljani tretjih držav, razen Ukrajine, ki so zakonito prebivale v Ukrajini in se ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora na varen in trajen način.“

23 Izvedbeni sklep 2022/382 je v skladu s svojim členom 4 začel veljati na dan objave v *Uradnem listu Evropske unije*, to je 4. marca 2022.

– *Izvedbeni sklep 2023/2409*

24 V uvodnih izjavah 3 in 7 Izvedbenega sklepa 2023/2409 je navedeno:

„(3) V skladu z Direktivo [2001/55] se je začasna zaščita najprej uporabljala za začetno obdobje enega leta do 4. marca 2023, nato pa je bila samodejno podaljšana za dodatno leto do 4. marca 2024.

[…]

(7) Veliko število razseljenih oseb v Uniji, ki so upravičene do začasne zaščite, se verjetno ne bo zmanjšalo, dokler se bo vojna proti Ukrajini nadaljevala. Zato je treba začasno zaščito podaljšati, da bi se obravnaval položaj oseb, ki so trenutno upravičene do začasne zaščite v Uniji ali bodo tako zaščito potrebovale od 4. marca 2024, saj zagotavlja takojšnjo zaščito in dostop do usklajenega sklopa pravic, hkrati pa so formalnosti v primeru množičnega prihoda v Unijo omejene na minimum. Podaljšanje začasne zaščite bo pomagalo zagotoviti tudi, da azilni sistemi držav članic ne bodo preobremenjeni zaradi znatnega povečanja števila prošenj za mednarodno zaščito, ki bi jih lahko vložile osebe, ki so upravičene do začasne zaščite do 4. marca 2024, če bi se začasna zaščita takrat končala, ali osebe, ki bežijo pred vojno v Ukrajini ter bi v Unijo prispele po tem datumu in pred 4. marcem 2025.“

25 Člen 1 tega izvedbenega sklepa določa:

„Začasna zaščita za osebe, razseljene iz Ukrajine, iz člena 2 Izvedbenega sklepa [2022/382] se podaljša za eno leto, in sicer do 4. marca 2025.“

– *Izvedbeni sklep (EU) 2024/1836*

26 Člen 1 Izvedbenega sklepa Sveta (EU) 2024/1836 z dne 25. junija 2024 o podaljšanju začasne zaščite, kot je bila uvedena z Izvedbenim sklepom (EU) 2022/382 (UL L, 2024/1836), določa:

„Začasna zaščita za osebe, razseljene iz Ukrajine, iz člena 2 Izvedbenega sklepa [2022/382], se podaljša za nadaljnje obdobje enega leta, in sicer do 4. marca 2026.“

Drugi upoštevni predpisi

– *Direktiva 2008/115*

27 Člen 2(1) Direktive 2008/115 določa:

„Ta direktiva se uporablja za državljane tretjih držav, ki nezakonito prebivajo na ozemlju države članice.“

28 Člen 4(2) te direktive določa:

„Ta direktiva ne posega v določbe, ki bi lahko bile ugodnejše za državljana tretje države, določene v pravnem redu Skupnosti v zvezi s priseljevanjem in azilom.“

29 Člen 5 navedene direktive določa:

„Države članice pri izvajanju te direktive ustrezno upoštevajo:

(a) največje koristi otroka,

(b) družinsko življenje,

(c) zdravstveno stanje zadevnega državljana tretje države,

in spoštujejo načelo nevračanja.“

30 Člen 6 te direktive določa:

„1. Brez poseganja v izjeme iz odstavkov 2 do 5 države članice izdajo odločbo o vrnitvi vsakemu državljanu tretje države, ki nezakonito prebiva na njihovem ozemlju.

[…]

6. Ta direktiva državam članicam ne preprečuje sprejetja odločitve o prenehanju zakonitega prebivanja skupaj z odločbo o vrnitvi in/ali odločbo o odstranitvi in/ali prepovedjo vstopa v enotni upravni ali sodni odločbi ali aktu, kakor je predvideno v njihovi nacionalni zakonodaji, brez poseganja v postopkovne varovalne ukrepe iz poglavja III in iz drugih ustreznih določb zakonodaje Skupnosti in nacionalne zakonodaje.“

– *Direktiva 2013/32/EU*

31 Člen 2 Direktive 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (UL 2013, L 180, str. 60) določa:

„V tej direktivi:

[…]

(q) ‚naknadna prošnja‘ pomeni nadaljnjo prošnjo za mednarodno zaščito, podano po izdaji dokončne odločbe v zvezi s predhodno prošnjo, vključno s primeri, ko je prosilec prošnjo izrecno umaknil, in primeri, ko je organ za presojo prošnjo zavrnil po njenem implicitnem umiku v skladu s členom 28(1).“

32 Člen 33(2) te direktive določa:

„Države članice lahko štejejo prošnjo za mednarodno zaščito za nedopustno le, če:

[…]

(d) je prošnja naknadna prošnja, ne da bi se pojavili novi elementi ali ugotovitve v zvezi z vprašanjem, ali prosilec izpolnjuje pogoje kot upravičenec do mednarodne zaščite, na podlagi Direktive 2011/95/EU [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez

državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (UL 2011, L 337, str. 9)], oziroma ne da bi prosilec navedel take nove elemente ali ugotovitve; ali

[…].“

– *Uredba (EU) 2016/399*

33 Člen 6 Uredbe (EU) 2016/399 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o Zakoniku Unije o pravilih, ki urejajo gibanje oseb prek meja (Zakonik o schengenskih mejah) (UL 2016, L 77, str. 1), kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) 2018/1240 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. septembra 2018 (UL 2018, L 236, str. 1), določa pogoje za vstop državljanov tretjih držav na ozemlje Unije za načrtovano bivanje, ki ni daljše od 90 dni v katerem koli obdobju 180 dni. Ti pogoji vključujejo tudi obveznost, ki velja za državljane nekaterih tretjih držav, da imajo veljaven vizum.

– *Uredba (EU) 2018/1860*

34 Člen 3(1) Uredbe (EU) 2018/1860 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. novembra 2018 o uporabi schengenskega informacijskega sistema za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL 2018, L 312, str. 1) določa:

„Države članice vnesejo v SIS razpise ukrepov za državljane tretjih držav, ki jim je bila izdana odločba o vrnitvi, za namene preverjanja, ali je bila obveznost vrnitve izpolnjena, in za podporo izvrševanju odločb o vrnitvi. Razpis ukrepa za vrnitev se brez odlašanja vnese v SIS po izdaji odločbe o vrnitvi.“

Nizozemsko pravo

Zakon o tujcih iz leta 2000

35 Člen 8 Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000) (zakon o splošni reviziji zakona o tujcih (zakon o tujcih iz leta 2000)) z dne 23. novembra 2000 (Stb. 2000, št. 495) v različici, ki se uporablja za spora o glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o tujcih iz leta 2000), določa:

„Tujec ima pravico do zakonitega prebivanja na Nizozemskem le:

[…]

(f) do odločitve o prošnji za izdajo dovoljenja za prebivanje iz členov 14 in 28, če je s tem zakonom, določbo, sprejeto na njegovi podlagi, ali sodno odločbo določeno, da se prosilca ne odstrani, dokler ni odločeno o prošnji;

[…]

(h) do odločitve o ugovoru ali pritožbi, če je s tem zakonom, določbo, sprejeto na njegovi podlagi, ali sodno odločbo določeno, da se prosilca ne odstrani, dokler ni odločeno o ugovoru ali pritožbi;

[…].“

Odlok o tujcih iz leta 2000

36 Člen 3.1a(1) Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000) (odlok o izvajanju zakona o tujcih iz leta 2000 (odlok o tujcih iz leta 2000)) z dne 23. novembra 2000 (Stb. 2000, št. 497) v različici, ki se uporablja za spora o glavni stvari (v nadaljevanju: odlok o tujcih iz leta 2000), določa:

„Vložitev prošnje za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje na podlagi azila ima za posledico, da se odstranitev ne izvede, dokler velja sklep iz člena 5(3) Direktive [2001/55], če tujec:

(a) spada v posebno skupino tujih državljanov, ki je opredeljena v sklepu Sveta Evropske unije iz člena 5(3) Direktive [2001/55];

[…]

(e) spada v skupino, ki se določi z ministrsko uredbo, tujih državljanov iz iste države ali regije kot tuji državljan iz točke (a), ki so razseljeni iz istega razloga in še ne uživajo zaščite v drugi državi pogodbenici [PDEU] ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru [z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3)].“

Uredba o tujcih iz leta 2000 ter uredbi iz let 2022 in 2023

37 V členu 3.9a Voorschrift Vreemdelingen 2000 (uredba o tujcih iz leta 2000) so naštete skupine tujcev iz člena 3.1a(1)(e) odloka o tujcih iz leta 2000.

38 Ta člen 3.9a je bil v uredbo o tujcih iz leta 2000 z retroaktivnim učinkom vstavljen s členom 1 Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid nummer 4123685, houdende wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen 2000, in verband met het aanpassen van de doelgroep ontheemden uit Oekraïne, waaraan tijdelijke bescherming wordt verleend (uredba državnega sekretarja za pravosodje in varnost št. 4123685 o spremembi uredbe o tujcih iz leta 2000 glede ciljne skupine oseb, razseljenih iz Ukrajine, ki se jim dodeli začasna zaščita) z dne 17. avgusta 2022 (Stcrt. 2022, št. 22623; v nadaljevanju: uredba iz leta 2022), ki določa dve različici navedenega člena 3.9a, pri čemer prva velja za obdobje od 4. marca 2022 do 18. julija 2022, druga pa od 19. julija 2022.

39 Člen 3.9a(1)(c) uredbe o tujcih iz leta 2000 je v različici, ki je veljala med 4. marcem 2022 in 18. julijem 2022, določal:

„Tujci, zajeti s členom 3.1a(1), uvodni stavek in točka (e), odloka [o tujcih iz leta 2000], so tuji državljani:

[…]

(c) imetniki ukrajinskega dovoljenja za prebivanje, veljavnega 23. februarja 2022, ki so Ukrajino najverjetneje zapustili po 26. novembru 2021.“

40 Člen 3.9a(1) uredbe o tujcih iz leta 2000 v različici, ki velja od 19. julija 2022, določa:

„Tujci, zajeti s členom 3.1a(1), uvodni stavek in točka (e), odloka [o tujcih iz leta 2000], so tuji državljani:

(c) imetniki ukrajinskega dovoljenja za stalno prebivanje, veljavnega 23. februarja 2022, za katere:
1. je najverjetneje, da so Ukrajino zapustili po 26. novembru 2021, in
2. ni bilo dokazano, da so se po 23. februarju 2022 vrnili v matično državo.“

41 Člen 2 uredbe iz leta 2022 določa prehodno ureditev:

„Člen 3.9a(1), uvodni stavek in točka (c), [uredbe o tujcih iz leta 2000] v različici, ki je veljala do 19. julija 2022, se uporablja do 4. marca 2023 za tujce:

(a) ki niso imetniki ukrajinskega dovoljenja za stalno prebivanje, veljavnega 23. februarja 2022, in

(b) ki so bili vpisani v [register prebivalstva] pred 19. julijem 2022.“

42 Ta prehodna ureditev je bila podaljšana s členom 2 Regeling van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, nummer 4507236, in verband met de verlenging van de duur van tijdelijke bescherming aan een groep ontheemden uit Oekraïne (uredba državnega sekretarja za pravosodje in varnost št. 4507236 o podaljšanju trajanja začasne zaščite za skupino oseb, razseljenih iz Ukrajine) z dne 1. marca 2023 (Stcrt. 2023, št. 7194; v nadaljevanju: uredba iz leta 2023), ki določa:

„Člen 3.9a(1), uvodni stavek in točka (c), uredbe o tujcih iz leta 2000 v različici, ki je veljala do 19. julija 2022, se uporablja do 4. septembra 2023 za tujce:

(a) ki niso imetniki ukrajinskega dovoljenja za stalno prebivanje, veljavnega 23. februarja 2022, in

(b) ki so bili vpisani v [register prebivalstva] pred 19. julijem 2022.“

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-244/24

43 P je nigerijski državljan, ki je imel do 31. januarja 2023 pravico do začasnega prebivanja v Ukrajini. Po invaziji ruskih oboroženih sil na ukrajinsko ozemlje je pobegnil na Nizozemsko, kjer je bil 1. junija 2022 vpisan v register prebivalstva te države članice. Na ta datum so nizozemski organi začasno zaščito v smislu Direktive 2001/55 priznavali med drugim državljanom tretjih držav v položaju, v kakršnem je bil P, ne da bi se ocenila možnost za to, da se vrnejo v svojo matično državo. Državni sekretar je torej P priznal tako zaščito.

44 P je 9. avgusta 2022 vložil prošnjo za azil. Državni sekretar je z odločbo z dne 24. avgusta 2023 odločil, da opusti obravnavo njegove prošnje. Zoper to odločbo ni bilo vloženo nobeno pravno sredstvo.

45 Istega dne, to je 24. avgusta 2023, je državni sekretar odločil, da začasna zaščita P s 4. septembrom 2023 preneha. Ta odločba je bila nato odpravljena z obrazložitvijo, da je Raad van State (državni svet, Nizozemska) 17. januarja 2024 razsodil, da nizozemski organi ne morejo odrediti, da začasna zaščita državljanov tretjih držav v položaju, v kakršnem je P, preneha že 4. septembra 2023, in da bo začasna zaščita, priznana tem državljanom, po samem zakonu prenehala 4. marca 2024, o čemer je državni sekretar obvestil P z dopisom z dne 24. januarja 2024.

46 Državni sekretar je 7. februarja 2024 v zvezi s P sprejel odločbo o vrnitvi, ker naj bi njegovo zakonito prebivanje na ozemlju Kraljevine Nizozemske po samem zakonu prenehalo 4. marca 2024. S to odločbo je bilo P odrejeno, da mora zapustiti ozemlje Unije v štirih tednih od zadnjenavedenega datuma.

47 P je pri rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (sodišče v Haagu, ki zaseda v Amsterdamu, Nizozemska), ki je predložitveno sodišče v zadevi C-244/24, vložil tožbo, s katero je izpodbijal zakonitost te odločbe. V utemeljitev svoje tožbe je zlasti trdil, da je bila ta odločba ne samo preuranjena, ampak tudi nezakonita, ker bi mu bilo treba začasno zaščito na podlagi prava Unije v skladu s podaljšanjem začasne zaščite, določenim z Izvedbenim sklepom 2023/2409, priznati do 4. marca 2025. Poleg tega naj pred sprejetjem odločbe o vrnitvi ne bi bil zaslišan, zlasti glede združljivosti te odločbe s členoma 3 in 8 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu.

48 Predložitveno sodišče najprej poudarja, prvič, da mora v skladu z nizozemsko zakonodajo, s katero je bila prenesena Direktiva 2001/55, razseljena oseba vložiti prošnjo za azil, da bi pridobila pravico do prebivanja na Nizozemskem na podlagi člena 8(f) ali (h) zakona o tujcih iz leta 2000. Ob tem še poudarja, da je s členom 3.1a(1) odloka o tujcih iz leta 2000 prenesen člen 7 Direktive 2001/55, v skladu s katerim lahko države članice priznanje začasne zaščite razširijo še na druge osebe (v nadaljevanju: fakultativna začasna zaščita).

49 Drugič, to sodišče navaja, da je državni sekretar z dopisom, ki ga je 30. marca 2022 naslovil na predsednika Tweede Kamer der Staten-Generaal (poslanska zbornica, Nizozemska), navedel, da namerava člen 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382 uporabiti tako, da se začasna zaščita razširi na državljane tretjih držav, ki so 23. februarja 2022 v Ukrajini imeli veljavno dovoljenje za začasno prebivanje, ne da bi se zahtevalo, da se ugotovi, da se te osebe ne morejo na varen in trajen način vrniti v svojo matično državo ali regijo. Vendar je državni sekretar v dopisu z dne 18. julija 2022 napovedal, da namerava to fakultativno začasno zaščito z 19. julijem 2022 odpraviti, pri čemer pa je predvidel prehodno ureditev za osebe, ki jim je bila dotlej že priznana. Ta ukinitev je bila po njegovih navedbah utemeljena z možnostjo zlorab in sekundarnih selitev na Nizozemsko.

50 Predložitveno sodišče navaja, da je državni sekretar 17. avgusta 2022 z uredbo iz leta 2022 v uredbo o tujcih iz leta 2000 vstavil člen 3.9a, ki določa, da se po eni strani fakultativna začasna zaščita od 19. julija 2022 več ne dodeljuje in da bo po drugi strani za osebe, ki jim je bila taka fakultativna začasna zaščita do tega datuma že priznana, ta prenehala 4. marca 2023.

51 Z uredbo iz leta 2023 je bila ta prehodna ureditev podaljšana do 4. septembra 2023. To podaljšanje je bilo utemeljeno z dejstvom, da je bilo mogoče pričakovati, da bo nezanemarljiv del teh oseb začel azilni postopek, zaradi česar bi lahko prišlo do pomanjkanja mest za sprejem.

52 Vendar je Raad van State (državni svet) v sodbi z dne 17. januarja 2024 odločil, da zlasti iz členov 4 in 7 Direktive 2001/55 izhaja, da je treba prehodno ureditev v korist oseb, ki jim je bila že priznana fakultativna začasna zaščita, ohraniti do 4. marca 2024. Po mnenju tega sodišča

namreč take fakultativne začasne zaščite, potem ko jo je država članica priznala, ni mogoče odvzeti v obdobju iz člena 4(1) Direktive 2001/55, razen kadar Svet v tem obdobju odloči, da začasna zaščita v skladu s členom 6 te direktive predčasno preneha. Podaljšanje začasne zaščite, o katerem odloči Svet v skladu s členom 4(2) te direktive, pa se za upravičence do fakultativne začasne zaščite, ki jo je priznala ta država članica, uporablja le, če je ta država članica na datum sprejetja navedene odločitve tej skupini upravičencev še priznavala tako fakultativno začasno zaščito. Vendar je v obravnavani zadevi državni sekretar 19. julija 2022, preden je Svet sprejel Izvedbeni sklep 2023/2409, odločil, da začasne zaščite ne bo več priznaval osebam brez državljanstva in državljanom tretjih držav imetnikom začasnega dovoljenja za prebivanje v Ukrajini.

53 Na prvem mestu, v zvezi s trditvijo, da je odločba o vrnitvi iz postopka v glavni stvari preuranjena, predložitveno sodišče meni, da se zdi, da iz člena 2(1) ter člena 6(1) in (6) Direktive 2008/115 izhaja, da dokler državljan tretje države ne prebiva nezakonito, zanj ni mogoče izdati odločbe o vrnitvi.

54 Vendar to sodišče navaja, da je Raad van State (državni svet) v sodbi z dne 17. januarja 2024 odločil, da je državni sekretar pristojen za to, da določi, v kakšni obliki bo upravičence do fakultativne začasne zaščite obvestil o prenehanju njihove pravice do prebivanja 4. marca 2024. Da bi bilo tem osebam zagotovljeno sodno varstvo, so prejele dopis, v katerem so bile obveščene o naslednjih fazah postopka. Nazadnje, odločeno je bilo, da bodo vse odločbe o njihovi vrnitvi izdane 7. in 23. februarja 2024, da bi jim bila tako omogočena čimprejšnja seznanitev s posledicami prenehanja njihovega zakonitega prebivanja. Po navedbah predložitvenega sodišča je bila z ukrepanjem na tak način nizozemskim organom omogočena tudi lažja in hitrejša odstranitev navedenih oseb. Poleg tega naj bi iz same odločbe o vrnitvi izhajalo, da začne učinkovati šele z dnem prenehanja zakonitega prebivanja, saj je v odločbi jasno navedeno, da bo prebivanje P na Nizozemskem postalo nezakonito šele 5. marca 2024 in da bo rok za prostovoljno vrnitev zanj začel teči šele s tem datumom. Vendar to sodišče pojasnjuje, da rok za vložitev tožbe zoper navedeno odločbo začne teči z dnem njenega sprejetja.

55 Predložitveno sodišče se zato sprašuje, ali je državni sekretar v zvezi s tožečo stranko iz postopka v glavni stvari lahko sprejel odločbo o vrnitvi že 7. februarja 2024, čeprav je ta na navedeni datum še zakonito prebivala na ozemlju Kraljevine Nizozemske.

56 Na drugem mestu, v zvezi s trditvijo, da je odločba o vrnitvi iz postopka v glavni stvari nezakonita, predložitveno sodišče dvomi glede tega, ali je začasna zaščita, priznana tožeči stranki iz postopka v glavni stvari v skladu s členom 7 Direktive 2001/55, po samem zakonu prenehala 4. marca 2024, kot to izhaja iz sodbe Raad van State (državni svet) z dne 17. januarja 2024.

57 Predložitveno sodišče poudarja, prvič, da kadar si Unija in države članice na določenem področju delijo pristojnost, kot je to na področju azila in priseljevanja, države članice ne morejo več izvrševati svoje pristojnosti, potem ko Unija izvrši svojo.

58 Ker je Kraljevina Nizozemska izkoristila možnost, ki ji je priznana s členom 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382, in nekaterim osebam dodelila fakultativno začasno zaščito, naj bi te osebe v skladu s členom 7 Direktive 2001/55 v celoti spadale na njeno področje uporabe. Po mnenju predložitvenega sodišča mora fakultativna začasna zaščita, ki jo tako prizna država članica, spoštovati med drugim člena 4 in 6 te direktive, ki zavezujoče in izčrpno urejata trajanje in možnosti prenehanja začasne zaščite.

59 Zato naj bi fakultativna začasna zaščita lahko prenehala šele, ko je doseženo najdaljše trajanje začasne zaščite ali ko Svet odloči o predčasnem prenehanju te zaščite. Zakonodajalec Unije naj bi namreč za vse upravičence iz Direktive 2001/55 izvršil svojo pristojnost, kar zadeva trajanje začasne zaščite in ureditve njenega prenehanja.

60 Drugič, predložitveno sodišče meni, da se v Izvedbenem sklepu 2023/2409 ne razlikuje med različnimi skupinami upravičencev do začasne zaščite. Poleg tega navaja, da je v predlogu, na podlagi katerega je bil sprejet ta izvedbeni sklep, pojasnjeno, da mora Direktiva 2001/55 zagotoviti uporabo enakih standardov in usklajenega sklopa pravic po vsej Uniji za osebe, ki jih ta gosti na datum podaljšanja začasne zaščite, kar naj bi potrjevala tudi uvodna izjava 7 navedenega izvedbenega sklepa.

61 Tretjič, po mnenju predložitvenega sodišča na podlagi okoliščine, da je o takem podaljšanju odločil Svet na podlagi člena 4(2) Direktive 2001/55, ni mogoče sklepati, da bi morale države članice ob tej priložnosti ponovno oceniti kategorije upravičencev do te zaščite, saj se položaj upravičencev do fakultativne začasne zaščite ni spremenil nič bolj kot položaj oseb, za katere se ta direktiva uporablja neposredno.

62 Predložitveno sodišče tako meni, da je dovolj razlogov za domnevo, da osebe, ki v skladu s členom 7 Direktive 2001/55 spadajo na področje uporabe te direktive, spadajo tudi na področje uporabe Izvedbenega sklepa 2023/2409, kar pomeni, da so v skladu s to direktivo upravičene do začasne zaščite do 4. marca 2025.

63 V teh okoliščinah je rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (sodišče v Haagu, ki zaseda v Amsterdamu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 6 Direktive [2008/115] razlagati tako, da nasprotuje izdaji odločbe o vrnitvi na dan, na katerega tujec še vedno zakonito prebiva na ozemlju države članice?

2. Ali je za odgovor na prejšnje vprašanje pomembno, če je v odločbi o vrnitvi naveden datum, na katerega zakonito prebivanje preneha, pri čemer je ta datum v bližnji prihodnosti in poleg tega pravni učinki odločbe o vrnitvi nastopijo šele na ta poznejši datum?

3. Ali je treba člen 1 Izvedbenega sklepa [2023/2409] razlagati tako, da se […] podaljšanje [začasne zaščite iz tega člena] nanaša tudi na skupino državljanov tretjih držav, ki jih je država članica že vključila na področje uporabe Direktive [2001/55] na podlagi fakultativne določbe člena 2(3) Izvedbenega sklepa [2022/382], čeprav se je država članica pozneje odločila, da tej skupini državljanov tretjih držav ne bo več priznala začasne zaščite?“

Zadeva C-290/24

64 AI, ZY in BG so državljani tretjih držav, ki so 24. februarja 2022 imeli veljavno dovoljenje za začasno prebivanje v Ukrajini. Po odhodu iz Ukrajine po invaziji ruskih oboroženih sil na ozemlje te države so se ti državljani vpisali v register prebivalstva na Nizozemskem in vložili prošnjo za azil v obdobju, v katerem so nizozemski organi državljanom tretjih držav z dovoljenjem za začasno prebivanje v Ukrajini priznavali začasno zaščito, ne da bi ocenili, ali se lahko na varen in trajen način vrnejo v matično državo ali regijo. Državni sekretar je torej navedenim državljanom priznal začasno zaščito v skladu z Direktivo 2001/55.

65 Državni sekretar je s tremi odločbami z dne 7. februarja 2024 AI, ZY in BG odredil, naj v štirih tednih od 4. marca 2024 zapustijo ozemlje Unije.

66 S sodbama z dne 19. marca 2024 in 27. marca 2024 je bilo tožbama, ki sta ju AI in BG vložila zoper odločbi, ki se nanašata nanju, ugodeno in ti odločbi sta bili razveljavljeni. Državni sekretar je zoper ti sodbi vložil pritožbo pri Raad van State (državni svet), ki je predložitveno sodišče v zadevi C-290/24.

67 S sodbo z dne 27. marca 2024 je bila tožba ZY zoper odločbo, ki se nanaša nanj, zavrnjena kot neutemeljena. ZY je zoper to sodbo vložil pritožbo pri predložitvenem sodišču.

68 Predložitveno sodišče meni, da je treba odločbi državnega sekretarja z dne 7. februarja 2024, navedeni v točki 65 te sodbe, šteti za odločbi o vrnitvi v smislu Direktive 2008/115.

69 Poleg tega navaja, da je treba za rešitev sporov, ki so mu bili predloženi v odločanje, ugotoviti datum prenehanja fakultativne začasne zaščite, ki so jo priznali nizozemski organi.

70 V zvezi s tem to sodišče na prvem mestu poudarja, da nizozemska zakonodaja, s katero je bila prenesena Direktiva 2001/55, določa, da se začasna zaščita dodeli na podlagi zakona o tujcih iz leta 2000 in na podlagi prošnje za azil, ki jo vloži zadevna oseba, pri čemer se rok za odločanje o tej prošnji odloži za čas trajanja začasne zaščite.

71 Na drugem mestu, predložitveno sodišče ugotavlja, da je državni sekretar odločitev o prenehanju fakultativne začasne zaščite utemeljil z možnostjo zlorab, obstojem sekundarnih selitev na Nizozemsko in dejstvom, da se lahko upravičenci do te zaščite najpogosteje na varen in trajen način vrnejo v svojo matično državo.

72 Na tretjem mestu, to sodišče opozarja, da je v sodbi z dne 17. januarja 2024 iz razlogov, pojasnjenih v točki 52 te sodbe, presodilo, da državni sekretar ne more že 4. septembra 2023 odvzeti fakultativne začasne zaščite osebam, ki jim je bila ta že priznana, da pa bo ta zaščita po samem zakonu prenehala 4. marca 2024, to je na datum, ko bi prenehala začasna zaščita, ki jo je priznal Svet, če ne bi bil sprejet Izvedbeni sklep 2023/2409.

73 V zvezi s tem poudarja, da se odstavka 1 in 2 člena 4 Direktive 2001/55 nanašata na različna položaja, saj odstavek 1 določa prvotno trajanje začasne zaščite in njeno samodejno podaljšanje, medtem ko se odstavek 2 nanaša na nov položaj, v katerem Svet ponovno oceni, ali še vedno obstajajo razlogi za ohranitev začasne zaščite.

74 Ker mora imeti država članica možnost odprave fakultativne uporabe določbe prava Unije, navedeno sodišče meni, da se podaljšanje začasne zaščite, ki izhaja iz sklepa Sveta, sprejetega na podlagi navedenega člena 4(2), kakršen je Izvedbeni sklep 2023/2409, za upravičence do fakultativne začasne zaščite uporablja le, če zadevna država članica na datum sprejetja tega sklepa še uporablja fakultativno možnost, ki jo ima na podlagi člena 7(1) Direktive 2001/55 in člena 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382. V primeru Kraljevine Nizozemske pa ni bilo tako.

75 Na četrtem mestu, predložitveno sodišče navaja, da kljub izreku njegove sodbe z dne 17. januarja 2024 na Nizozemskem v sodni praksi še vedno obstajajo razhajanja glede tega, kako razlagati člen 4(1) in (2) Direktive 2001/55, kadar država članica odpravi fakultativno začasno zaščito, ki jo je priznala v skladu s členom 7(1) te direktive. V zvezi s tem navedeno sodišče meni, da mora za ponovno vzpostavitev enotnosti prava Sodišče odgovoriti na tretje vprašanje za

predhodno odločanje, ki ga je predložitveno sodišče postavilo v zadevi C-244/24. Vendar bi lahko zaradi odgovora na prvi dve vprašanji, postavljeni v tej zadevi, preučitev navedenega tretjega vprašanja postala nepotrebna.

76 V teh okoliščinah je Raad van State (državni svet) prekinil odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložil ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 4 Direktive [2001/55] razlagati tako, da se – če je država članica uporabila možnost iz člena 7(1) te direktive, da prizna začasno zaščito na podlagi [navedene] direktive tudi dodatnim kategorijam razseljenih oseb (v nadaljevanju: fakultativna skupina) – začasna zaščita fakultativne skupine ne nadaljuje zgolj ob samodejnem podaljšanju v smislu člena 4(1) za obdobje, določeno v tej določbi, ampak tudi v primeru sprejetja sklepa o podaljšanju v smislu člena 4(2) za obdobje, določeno v tej določbi?

2. Ali je za odgovor na vprašanje, ali se začasna zaščita fakultativne skupine nadaljuje v primeru sklepa o podaljšanju v smislu člena 4(2) [Direktive 2001/55], pomembno, da se je država članica odločila, da začasno zaščito fakultativne skupine konča pred trenutkom, v katerem je Svet sklenil, da začasno zaščito v skladu s [tem] členom 4(2) podaljša za eno leto?“

Postopek pred Sodiščem

Združitev zadev C-244/24 in C-290/24

77 S sklepom predsednika Sodišča z dne 7. maja 2024 sta bili zadevi C-244/24 in C-290/24 združeni za pisni in ustni del postopka ter izdajo sodbe.

Predloga za uporabo hitrega postopka

78 Predložitveni sodišči sta predlagali, naj se ta predloga za sprejetje predhodne odločbe obravnavata po hitrem postopku iz člena 105 Poslovnika Sodišča.

79 Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 12. junija 2024, Kaduna (C-244/24 in C-290/24, EU:C:2024:491), tema predlogoma ugodil.

Vprašanja za predhodno odločanje

Tretje vprašanje v zadevi C-244/24 in vprašanji v zadevi C-290/24

80 Predložitveni sodišči s tretjim vprašanjem v zadevi C-244/24 in obema vprašanjema v zadevi C-290/24, ki jih je treba obravnavati skupaj, Sodišče v bistvu sprašujeta, ali je treba člena 4 in 7 Direktive 2001/55 razlagati tako, da nasprotujeta temu, da država članica, ki je priznala začasno zaščito še drugim kategorijam oseb poleg tistih iz člena 2(1) in (2) Izvedbenega sklepa 2022/382, tem osebam odvzame začasno zaščito v času njenega trajanja, o katerem je odločil Svet v skladu s členom 4(2) te direktive.

81 Kot je navedeno v členu 1 Direktive 2001/55, je njen namen določiti najnižje standarde za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb iz tretjih držav, ki se ne morejo vrniti v svojo matično državo, in podpirati uravnoteženje prizadevanj med državami članicami pri sprejemanju teh oseb in posledicah takega sprejema. Tako je iz člena 2(a) te direktive razvidno, da je namen izvajanja te zaščite zlasti preprečiti, da bi zaradi množične hkratne predložitve prošenj za pridobitev statusa begunca prišlo do preobremenitve sistema, namenjenega dodeljevanju mednarodne zaščite, kar je v interesu tako teh razseljenih oseb kot tudi drugih oseb, ki prosijo za mednarodno zaščito.

82 Ta mehanizem začasne in takojšnje zaščite, ki pomeni izraz načela solidarnosti in pravične delitve odgovornosti med državami članicami pri izvajanju azilne politike iz člena 80 PDEU, pa se, kot je poudarjeno v uvodnih izjavah 2 in 13 ter členu 2(a) navedene direktive, uporabi izjemoma in mora biti pridržan za množične prihode razseljenih oseb (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2011, N. S. in drugi, C-411/10 in C-493/10, EU:C:2011:865, točka 93). Poleg tega upravičencem podeljuje bolj omejene pravice od tistih, ki izhajajo iz priznanja mednarodne zaščite v smislu Direktive 2011/95 (glej v tem smislu sodbo z dne 6. septembra 2017, Slovaška in Madžarska/Svet, C-643/15 in C-647/15, EU:C:2017:631, točka 257).

83 V skladu s členom 5 Direktive 2001/55 se obstoj množičnega prihoda razseljenih oseb ugotovi s sklepom Sveta, sprejetim s kvalificirano večino na predlog Komisije. Ta sklep temelji med drugim na pregledu stanja in obsega premikov razseljenih oseb ter na oceni smotrnosti uveljavljanja začasne zaščite, upoštevajoč zmogljivosti za nujno pomoč in delovanje na terenu, ali neustreznosti takšnih ukrepov. Navedeni sklep učinkuje tako, da povzroči izvajanje začasne zaščite v vseh državah članicah, ki jih zavezuje Direktiva 2001/55, v odnosu do posebnih skupin oseb, opisanih v istem sklepu, od datuma, določenega v njem (v nadaljevanju: obvezna začasna zaščita).

84 Svet je 4. marca 2022 na podlagi člena 5 Direktive 2001/55 sprejel Izvedbeni sklep 2022/382 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine. Z začetkom veljavnosti tega izvedbenega sklepa, to je istega dne, se je začela od tega datuma izvajati obvezna začasna zaščita kategorij oseb, opredeljenih v členu 2(1) navedenega izvedbenega sklepa, in kategorij oseb iz člena 2(2) istega izvedbenega sklepa, razen če so države članice zadnjenavedenim priznale ustrezno zaščito po svojem nacionalnem pravu.

85 Natančneje, iz člena 2(1) Izvedbenega sklepa 2022/382 izhaja, da se ta sklep uporablja za tri kategorije oseb, ki so bile 24. februarja 2022 ali pozneje razseljene iz Ukrajine zaradi ruske vojaške invazije, in sicer, prvič, ukrajinske državljane, ki so pred navedenim datumom prebivali v Ukrajini, drugič, osebe brez državljanstva in državljane tretjih držav, razen Ukrajine, ki so bili pred istim datumom upravičeni do mednarodne zaščite ali enakovredne nacionalne zaščite v Ukrajini, in tretjič, družinske člane oseb iz obeh navedenih kategorij.

86 Poleg tega v skladu s členom 2(2) tega izvedbenega sklepa države članice uporabljajo bodisi navedeni sklep bodisi ustrezno zaščito po svojem nacionalnem pravu v zvezi z osebami brez državljanstva in državljani tretjih držav, razen Ukrajine, ki lahko na podlagi veljavnega dovoljenja za stalno prebivanje, izdanega v skladu z ukrajinskim pravom, dokažejo, da so pred 24. februarjem 2022 zakonito prebivali v Ukrajini, in se ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora na varen in trajen način.

87 Iz predložitvenih odločb pa je razvidno, da državljani tretjih držav iz postopka v glavni stvari ne spadajo v nobeno od kategorij oseb iz člena 2(1) in (2) Izvedbenega sklepa 2022/382. Niso namreč niti ukrajinski državljani, niti osebe, upravičene do mednarodne zaščite ali enakovredne zaščite v Ukrajini, niti družinski člani teh državljanov ali teh upravičencev. Poleg tega so imeli le dovoljenje za začasno prebivanje v Ukrajini.

88 Vendar je treba poudariti, da lahko države članice v skladu s členom 7(1) Direktive 2001/55 začasno zaščito razširijo na vse kategorije oseb, poleg tistih, za katere se uporablja sklep Sveta o izvajanju te zaščite, če so bile te osebe razseljene iz istih razlogov in iz iste matične države ali regije. V členu 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382 je opozorjeno na tako možnost, priznano državam članicam, pri čemer je poudarjeno, da lahko države članice v skladu s tem členom 7 navedeni izvedbeni sklep uporabljajo tudi za druge osebe, vključno z osebami brez državljanstva in državljani tretjih držav, razen Ukrajine, ki so zakonito prebivale v Ukrajini in se ne morejo vrniti v svojo državo ali regijo izvora na varen in trajen način.

89 Kot je razvidno iz točk od 37 do 42, 49 in 50 te sodbe, so nizozemski organi najprej želeli uveljaviti tako možnost, tako da so začasno zaščito razširili na kategorijo državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva, ki niso v celoti zajete s členom 2(1) in (2) Izvedbenega sklepa 2022/382, to so vse osebe, ki so 23. februarja 2022 imele ukrajinsko dovoljenje za prebivanje, vključno z začasnim, za katere je najverjetneje, da so Ukrajino zapustile po 26. novembru 2021, ne da bi se presojalo, ali se lahko na varen in trajen način vrnejo v matično državo ali regijo.

90 Vendar so se ti organi nato v skladu s členom 3.9a(1)(c) uredbe o tujcih iz leta 2000 v različici, ki je veljala od 19. julija 2022, odločili tako zaščito omejiti na ožjo kategorijo oseb, in sicer na imetnike ukrajinskega dovoljenja za stalno prebivanje, veljavnega 23. februarja 2022, za katere je po eni strani najverjetneje, da so Ukrajino zapustili po 26. novembru 2021, in po drugi strani ni dokazano, da so se po 23. februarju 2022 vrnili v matično državo.

91 Za osebe, kakršne so te iz postopkov v glavni stvari, ki nimajo takega ukrajinskega dovoljenja za stalno prebivanje, vendar jim je bila pred 19. julijem 2022 že priznana fakultativna začasna zaščita, je bila vzpostavljena prehodna ureditev, v skladu s katero naj bi navedena zaščita zanje prenehala 4. marca 2023. Ta prehodna ureditev je bila z uredbo iz leta 2023 podaljšana do 4. septembra 2023. Kot je poleg tega razvidno iz točk 45, 52 in 72 te sodbe, je Raad van State (državni svet) v sodbi z dne 17. januarja 2024 razsodil, da državni sekretar ne more že 4. septembra 2023 odvzeti fakultativne začasne zaščite osebam, ki jim je bila že priznana, da pa bo ta zaščita po samem zakonu prenehala 4. marca 2024, to je na datum, ko bi prenehala obvezna začasna zaščita, če ne bi bil sprejet Izvedbeni sklep 2023/2409.

92 Za koristen odgovor predložitvenima sodiščema je treba torej najprej ugotoviti, ali je tej kategoriji oseb mogoče priznati fakultativno začasno zaščito na podlagi člena 7 Direktive 2001/55, nato pa še preučiti, ali so nizozemski organi na podlagi te direktive v povezavi z izvedbenima sklepoma 2022/382 in 2023/2409 to zaščito smeli odvzeti, čeprav obvezna začasna zaščita, ki se je izvrševala z Izvedbenim sklepom 2022/382, še ni prenehala.

Osebe, ki so lahko upravičene do fakultativne začasne zaščite

93 Na prvem mestu, kot je bilo navedeno v točki 88 te sodbe, so na podlagi člena 7(1) Direktive 2001/55 države članice pristojne za to, da upravičenost do začasne zaščite iz te direktive razširijo še na druge kategorije oseb poleg tistih, ki jih je določil Svet, kadar so razseljene iz istih razlogov in iz iste matične države ali regije.

94 Iz tega sledi, da država članica, ki uporabi možnost, ki ji je ponujena s to določbo, izvaja pravo Unije, zato fakultativne začasne zaščite ni mogoče priznati osebam, ki niso bile razseljene iz istih razlogov in iz iste matične države ali regije kot osebe, upravičene do obvezne začasne zaščite. Vendar taka ugotovitev državam članicam ne preprečuje, da kategorijam oseb, ki ne bi spadale na področje uporabe navedenega določbe, podelijo pravico do prebivanja zgolj na podlagi svojega nacionalnega prava, med drugim iz humanitarnih razlogov (glej po analogiji sodbi z dne 9. novembra 2010, B in D, C-57/09 in C-101/09, EU:C:2010:661, točke od 116 do 118, in z dne 12. septembra 2024, Changu, C-352/23, EU:C:2024:748, točka 48).

95 Na drugem mestu, iz člena 3.9a(1)(c) uredbe o tujcih iz leta 2000 v različici, ki je veljala med 4. marcem 2022 in 18. julijem 2022, izhaja, da so nizozemski organi začasno zaščito priznali vsem osebam, ki so 23. februarja 2022 imele veljavno ukrajinsko dovoljenje za prebivanje, vključno z začasnim, in za katere je najverjetneje, da so Ukrajino zapustile po 26. novembru 2021, to je 90 dni pred datumom začetka invazije ruskih oboroženih sil na Ukrajino, kot je naveden v Izvedbenem sklepu 2022/382. Poleg tega v skladu s to določbo ni bilo treba presoditi, ali se lahko te osebe na varen in trajen način vrnejo v matično državo ali regijo. Preučiti je torej treba, ali so bili nizozemski organi na podlagi prava Unije pristojni za to, da vsem tem osebam priznajo tako začasno zaščito.

96 V zvezi s tem na eni strani iz člena 2(1) Izvedbenega sklepa 2022/382 izhaja, da se ta uporablja za kategorije oseb, ki so naštete v tej določbi, ki so bile 24. februarja 2022 ali pozneje razseljene iz Ukrajine zaradi vojaške invazije ruskih oboroženih sil, ki se je začela na navedeni datum. Iz tega izhaja, da je razlog za izvajanje obvezne začasne zaščite, kot ga je opredelil Svet v tem izvedbenem sklepu, invazija ruskih oboroženih sil na Ukrajino, ki se je začela 24. februarja 2022.

97 Iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, je razvidno, da so nizozemski organi 90-dnevno obdobje iz točke 95 te sodbe določili na podlagi trajanja prebivanja na ozemlju Unije, do katerega so lahko upravičeni državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva pod pogoji, določenimi v členu 6 Uredbe 2016/399, kakor je bila spremenjena z Uredbo 2018/1240.

98 Državljane tretjih držav ali osebe brez državljanstva, ki bi se morali zaradi zelo omejenega trajanja svoje pravice do prebivanja na ozemlju Unije vrniti v Ukrajino kmalu po začetku invazije ruskih oboroženih sil na to tretjo državo, je v smislu člena 7 Direktive 2001/55 in člena 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382 mogoče izenačiti z osebami, razseljenimi zaradi take invazije.

99 Taka razlaga je poleg tega podprta z uvodno izjavo 14 Izvedbenega sklepa 2022/382, ki države članice spodbuja, naj razmislijo o razširitvi začasne zaščite na osebe, ki so Ukrajino zapustile ne dolgo pred 24. februarjem 2022, ko se je napetost povečala, ali ki so bile tik pred navedenim datumom na ozemlju Unije in se zaradi oboroženega spopada ne morejo vrniti v Ukrajino.

100 Na drugi strani nizozemski organi niso ravnali v nasprotju s pogojem iz člena 7(1) Direktive 2001/55 – v skladu s katerim so morali biti upravičenci do fakultativne začasne zaščite razseljeni iz istih razlogov in iz iste matične države ali regije kot upravičenci do obvezne začasne zaščite – ko so odločili, da sprva priznajo fakultativno začasno zaščito osebam brez državljanstva in državljanom tretjih držav, ki so imeli dovoljenje za začasno prebivanje v Ukrajini, ne glede na to, ali bi se ti lahko na varen in trajen način vrnili v svojo matično državo ali regijo. V zvezi z zadnjim vidikom je treba navesti, da so v členu 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382 med morebitnimi upravičenci do fakultativne začasne zaščite sicer res izrecno navedeni osebe brez državljanstva in

državljani tretjih držav, ki zakonito prebivajo v Ukrajini ter se ne morejo na varen in trajen način vrniti v svojo matično državo ali regijo, vendar je treba ugotoviti, da je ta kategorija v zadevnem členu 2(3) navedena le kot primer.

101 Iz tega izhaja, da je treba člen 7 Direktive 2001/55 in člen 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382 razlagati tako, da državi članici omogočata, da fakultativno začasno zaščito državljanom tretjih držav ali osebam brez državljanstva, ki so imele 23. februarja 2022 veljavno dovoljenje za začasno prebivanje v Ukrajini in so Ukrajino najverjetneje zapustile po 26. novembru 2021, prizna, ne da bi se presojalo, ali se lahko na varen in trajen način vrnejo v matično državo ali regijo.

Trajanje fakultativne začasne zaščite

102 Uvodoma je treba poudariti, prvič, da v skladu s členom 4(1) Direktive 2001/55 začetno obdobje obvezne začasne zaščite načeloma traja eno leto, ko se navedeno enoletno obdobje izteče, pa se lahko obvezna začasna zaščita samodejno podaljša za šestmesečni obdobji za največ eno leto.

103 Poleg tega iz člena 4(2) Direktive 2001/55 izhaja, da lahko Svet, kadar razlogi za obvezno začasno zaščito še trajajo tudi po preteku dveh let iz člena 4(1) te direktive, s kvalificirano večino na predlog Komisije odloči, da se ta začasna zaščita podaljša do enega leta.

104 Vendar se lahko Svet v skladu s členom 6(1)(b) Direktive 2001/55 kadar koli odloči za odpravo obvezne začasne zaščite. Iz tega člena 6 izhaja, da je tak sklep Sveta po eni strani sprejet s kvalificirano večino na predlog Komisije in po drugi strani temelji na ugotovljenem dejstvu, da so razmere v matični državi takšne, da dopuščajo varno in trajno vrnitev tistih, ki jim je bila podeljena začasna zaščita, ob dolžnem spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter ob spoštovanju obveznosti držav članic glede načela nevračanja.

105 Drugič, ker je Izvedbeni sklep 2022/382 v skladu s svojim členom 4 začel veljati 4. marca 2022, se je obvezna začasna zaščita na podlagi člena 4(1) Direktive 2001/55 najprej uporabljala za začetno enoletno obdobje, to je do 4. marca 2023. V skladu z zadnjenavedeno določbo je bila ta zaščita samodejno podaljšana za dve zaporedni šestmesečni obdobji, to je najprej do 4. septembra 2023, nato pa do 4. marca 2024. Nazadnje, v skladu s členom 4(2) te direktive je Svet navedeno zaščito dvakrat podaljšal, vsakič za eno leto, in sicer najprej do 4. marca 2025 v skladu s členom 1 Izvedbenega sklepa 2023/2409, nato pa do 4. marca 2026 v skladu s členom 1 Izvedbenega sklepa 2024/1836.

106 Tretjič, kot je bilo navedeno v točki 91 te sodbe, je bila za osebe, kakršne so te iz postopkov v glavni stvari, ki jim je bila priznana fakultativna začasna zaščita na podlagi nizozemske ureditve, ki se je uporabljala med 4. marcem 2022 in 18. julijem 2022, ne izpolnjujejo pa pogojev iz člena 3.9a(1)(c) uredbe o tujcih iz leta 2000 v različici, ki velja od 19. julija 2022, vzpostavljena prehodna ureditev. Ta prehodna ureditev je za navedene osebe sprva določala, da bo že priznana fakultativna začasna zaščita prenehala 4. marca 2023, to je na datum, ki se ujema z začetnim obdobjem uporabe Izvedbenega sklepa 2022/382. Nato je bila navedena prehodna ureditev podaljšana do 4. septembra 2023, to je datuma prenehanja prvega samodejnega podaljšanja tega sklepa. Vendar je Raad van State (državni svet) v sodbi z dne 17. januarja 2024 razsodil, da državni sekretar tem osebam fakultativne začasne zaščite ne more odvzeti že na zadnjenavedeni datum, ampak bo ta po samem zakonu prenehala 4. marca 2024, to je na najpoznejši datum, ki izhaja iz člena 4(1) Direktive 2001/55, na katerega bi začasna zaščita prenehala, če Svet ne bi sprejel sklepa na podlagi člena 4(2) te direktive.

107 Fakultativna začasna zaščita, ki so jo nizozemski organi priznali državljanom tretjih držav, kakršni so ti iz postopkov v glavni stvari, je torej prenehala učinkovati, preden se je iztekla obvezna začasna zaščita.

108 Ob upoštevanju navedenih uvodnih pojasnil je treba ugotoviti, ali člena 4 in 7 Direktive 2001/55 nalagata, da upravičenost do fakultativne začasne zaščite, ki so jo nizozemski organi priznali takim državljanom tretjih držav, traja, dokler učinkuje obvezna začasna zaščita, ki jo izvaja Svet v skladu s členom 5 te direktive, ali vsaj do konca samodejnega podaljšanja začetnega obdobja te obvezne začasne zaščite iz člena 4(1) te direktive.

109 Na prvem mestu, poudariti je treba, da iz člena 7(1) Direktive 2001/55 izhaja, da je v skladu z njim posameznim državam članicam podeljena diskrecijska pravica za izvajanje fakultativne začasne zaščite iz razlogov, ki so po njihovem mnenju primerni, vključno s humanitarnimi razlogi, razlogi sočutja ali organizacijskimi razlogi. Kot je poleg tega razvidno iz točk od 93 do 101 te sodbe, je s to določbo državam članicam dopuščeno široko polje proste presoje pri določitvi kategorij oseb, ki so lahko upravičene do take zaščite, če so bile razseljene iz istih razlogov in iz iste matične države ali regije.

110 Ker ni v zvezi s tem podano nobeno drugo pojasnilo, lahko države članice v skladu s členom 7(1) Direktive 2001/55 prav tako svobodno določijo datum, od katerega nameravajo priznati fakultativno začasno zaščito, če je ta datum med datumom, ko začne veljati obvezna začasna zaščita, in datumom, ko ta preneha učinkovati.

111 Na drugem mestu, kot je generalni pravobranilec navedel v točkah od 118 do 122 sklepnih predlogov, države članice ohranijo nadzor nad trajanjem fakultativne začasne zaščite, ki jo želijo priznati, če to trajanje spada v časovni okvir izvajanja mehanizma začasne zaščite, določenega na ravni Unije. Ker namreč začasna zaščita, dodeljena na podlagi člena 7(1) Direktive 2001/55, ne izhaja iz obveznosti, določene s pravom Unije, temveč iz samostojne odločitve države članice, da razširi krog upravičencev do te zaščite, mora imeti ta država članica možnost, da navedeno zaščito tudi samostojno odvzame.

112 Te ugotovitve ne omaje dejstvo, da je v členu 7 Direktive 2001/55 v odstavku 1 pojasnjeno, da lahko države članice začasno zaščito, „predvideno v tej direktivi“, razširijo na druge kategorije oseb poleg tistih, za katere se uporablja sklep Sveta. Namen tega pojasnila iz navedenega člena 7 je namreč zgolj zagotoviti, da se ne glede na določbe njegovega odstavka 2 pravice, ki so upravičencem do obvezne začasne zaščite priznane v poglavjih III in IV te direktive, priznajo tudi upravičencem do fakultativne začasne zaščite, dokler je država članica, ki jo je priznala, ne odpravi.

113 Na tretjem mestu, razlaga člena 7(1) Direktive 2001/55, kakršna je navedena v točkah od 109 do 112 te sodbe, je podkrepljena tako s ciljem, zastavljenim s tem členom, ki je države članice spodbuditi, da razširijo kategorije razseljenih oseb, ki so lahko upravičene do začasne zaščite, kot tudi s splošnim ciljem te direktive, ki je – kot je bilo navedeno v točki 81 te sodbe – preprečiti preobremenjenost sistema podeljevanja mednarodne zaščite. Zadevna država članica namreč z uporabo možnosti iz navedenega člena – tudi če le za omejene kategorije razseljenih oseb ali za čas, krajši od trajanja obvezne začasne zaščite – prispeva k uresničevanju teh ciljev.

114 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 127 sklepnih predlogov, bi prepoved državi članici, da iz sebi lastnih razlogov fakultativno začasno zaščito odvzame pred prenehanjem obvezne začasne zaščite, določene na ravni Unije, učinkovala tako, da bi države članice odvrnila od uporabe možnosti iz člena 7 Direktive 2001/55, in bi bila torej v nasprotju s cilji, zastavljenimi s tem členom in to direktivo.

115 Iz tega izhaja, da lahko države članice v skladu s členom 7(1) Direktive 2001/55 svobodno odločijo, da še pred koncem obvezne začasne zaščite, določene na ravni Unije, odpravijo fakultativno začasno zaščito, ki so jo dodelile. Torej jim trajanja te fakultativne začasne zaščite ni treba uskladiti niti z začetnim trajanjem obvezne začasne zaščite ali njenim samodejnim podaljšanjem iz člena 4(1) te direktive niti s trajanjem, ki lahko izhaja iz fakultativnega podaljšanja te zaščite iz člena 4(2) navedene direktive.

116 Razlike, ki so lahko posledica dejstva, da lahko torej vsaka država članica svobodno določi trajanje fakultativne začasne zaščite, ki jo namerava priznati dodatnim kategorijam razseljenih oseb, so popolnoma združljive z obsegom in ciljem člena 7 Direktive 2001/55. Kot je namreč razvidno iz točk od 109 do 115 te sodbe, je zakonodajalec Unije ta člen zasnoval kot neobvezno določbo, s katero je državam članicam pri izvajanju te določbe dopuščeno polje proste presoje, tako da so razlike v nacionalnih ureditvah, s katerimi se izvaja ta možnost, same po sebi posledica odločitve navedenega zakonodajalca (glej po analogiji sodbo z dne 12. decembra 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Združitev družine – Sestra begunca), C-519/18, EU:C:2019:1070, točka 57 in navedena sodna praksa).

117 Na četrtem mestu, čeprav je zakonodajalec Unije s sprejetjem Direktive 2001/55 res izvršil pristojnost, ki mu je bila priznana s členom 63(2)(a) in (b) ES (postal člen 78(2)(c) PDEU) in ki je deljena pristojnost, kot to potrjuje člen 4(2)(j) PDEU, ostaja dejstvo, da je ta zakonodajalec prek člena 7 te direktive državam članicam izrecno dopustil možnost, da določijo ali ne osebe, ki lahko poleg oseb, ki jih je opredelil Svet, uživajo pravice, ki izhajajo iz navedene direktive.

118 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 132 sklepnih predlogov, je že zaradi samega obstoja takšne možnosti, ki jo je navedeni zakonodajalec ponudil državam članicam, mogoče zavrniti trditev, da na področju deljene pristojnosti med Unijo in državami članicami te izgubijo pristojnost za ukrepanje, ko Unija izvrši svojo pristojnost. Iz tega v nasprotju s trditvijo državljanov tretjih držav iz postopkov v glavni stvari izhaja, da posledica sprejetja Direktive 2001/55 ni bila ta, da je bila državam članicam odvzeta možnost omejitve obdobja, v katerem nameravajo nekaterim kategorijam državljanov tretjih držav in oseb brez državljanstva priznati upravičenost do fakultativne začasne zaščite.

119 Na petem mestu, prav tako neupoštevna je tudi okoliščina, da se v skladu s členom 1 Izvedbenega sklepa 2023/2409 podaljšanje začasne zaščite, določeno s tem izvedbenim sklepom, nanaša na vse razseljene osebe iz Ukrajine, za katere se uporablja člen 2 Izvedbenega sklepa 2022/382, torej vključno z osebami, upravičenimi do fakultativne začasne zaščite, na katere se nanaša odstavek 3 navedenega člena 2.

120 S členom 1 tega sklepa se namreč zgolj izvaja Direktiva 2001/55, tako da ta člen ne sme biti v nasprotju s ciljem, ki mu sledi člen 7 te direktive, niti ne sme spremeniti normativne vsebine zadnjenavedenega člena (glej po analogiji sodbo z dne 28. februarja 2023, Fenix International, C-695/20, EU:C:2023:127, točki 49 in 50). Iz tega izhaja, da navedeni člen 1 ne more omejiti polja proste presoje, ki je državam članicam priznano z zadevnim členom 7.

121 Torej se člen 2(3) Izvedbenega sklepa 2022/382 za upravičence do fakultativne začasne zaščite uporablja le, če zadevna država članica te zaščite ni odpravila, podaljšanje začasne zaščite iz člena 1 Izvedbenega sklepa 2023/2409 pa je za države članice obvezno le v zvezi z upravičenci do obvezne začasne zaščite.

122 Dejstvo, da je v členu 1 Izvedbenega sklepa 2023/2409 napoteno na vse osebe, na katere se nanaša člen 2 Izvedbenega sklepa 2022/382, ne da bi bile izključene osebe, za katere se uporablja odstavek 3 zadnjenavedenega člena, je treba torej razlagati tako, da upravičenci do fakultativne začasne zaščite, ki jo prizna država članica, načeloma uživajo vse pravice, ki izhajajo iz Direktive 2001/55, do 4. marca 2025, če ta država članica te zaščite ne odpravi predčasno.

123 Iz vsega navedenega izhaja, da pravo Unije državi članici načeloma dovoljuje, da fakultativno začasno zaščito, ki jo je priznala, odvzame pred datumom, ko preneha učinkovati obvezna začasna zaščita.

124 Vendar je treba opozoriti, da države članice z uporabo možnosti, ki jim je priznana s členom 7 Direktive 2001/55, izvajajo pravo Unije, tudi kadar se odločijo odvzeti fakultativno začasno zaščito, ki so jo pred tem priznale nekaterim državljanom tretjih držav ali osebam brez državljanstva. Iz tega sledi, da taka odločitev o odvzemu ne sme posegati niti v cilje niti v polni učinek te direktive ter da mora med drugim spoštovati splošna načela prava Unije, med katerimi sta načeli varstva legitimnih pričakovanj in pravne varnosti (glej v tem smislu sodbi z dne 12. decembra 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Združitev družine – Sestra begunca), C-519/18, EU:C:2019:1070, točki 62 in 64, in z dne 17. novembra 2022, Avicarvil Farms, C-443/21, EU:C:2022:899, točka 38).

125 V zvezi s tem, prvič, kar zadeva varstvo ciljev in polnega učinka Direktive 2001/55, je iz člena 2(a) te direktive razvidno, da je namen mehanizma začasne zaščite med drugim ohraniti dobro delovanje sistema mednarodne zaščite znotraj držav članic.

126 Poleg tega je v členu 3 te direktive pojasnjeno, da začasna zaščita ne prejudicira priznanja statusa begunca po Konvenciji o statusu beguncev, navedeni v točki 6 te sodbe, medtem ko člen 17 navedene direktive določa, da se osebam, ki uživajo začasno zaščito, omogoči, da lahko kadar koli vložijo prošnjo za azil, in da mora biti obravnava prošenj za azil, ki niso bile obdelane pred koncem obdobja začasne zaščite, zaključena po koncu tega obdobja.

127 Tako je namen Direktive 2001/55 med drugim ohraniti dejansko možnost za državljane tretjih držav in osebe brez državljanstva, upravičene do začasne zaščite, da po ustrezni preučitvi njihovega posamičnega položaja pridobijo mednarodno zaščito, pri čemer pa se jim hkrati zagotovi manj obsežna takojšnja zaščita, kot je bilo navedeno v točki 82 te sodbe.

128 Torej bi bilo v nasprotju s tem ciljem in polnim učinkom Direktive 2001/55, če obravnava prošnje za mednarodno zaščito, ki so jo morda vložili ti državljani tretjih držav in osebe brez državljanstva ter o kateri še ni bilo odločeno, po izteku fakultativne začasne zaščite ne bi bila zaključena ob polnem upoštevanju zahtev, ki izhajajo iz Direktive 2013/32.

129 Poleg tega se tem državljanom tretjih držav in osebam brez državljanstva po prenehanju fakultativne začasne zaščite ne sme preprečiti dejansko uveljavljanje pravice do vložitve prošnje za mednarodno zaščito, ki je bistvena faza v postopku priznanja te zaščite (glej v tem smislu sodbo z dne 17. decembra 2020, Komisija/Madžarska (Sprejem prosilcev za mednarodno zaščito) (C-808/18, EU:C:2020:1029, točka 99).

130 V zvezi s tem zgolj okoliščina, da upravičenec do začasne zaščite ni pritrdilno odgovoril na vprašanje organov zadevne države članice, ki so želeli ugotoviti, ali ta upravičenec želi, da se obravnava njegove prošnje za mednarodno zaščito nadaljuje, ne more povzročiti tega, da se morebitna prošnja za mednarodno zaščito, ki bi jo nato vložil, opredeli kot naknadna prošnja v smislu člena 2(q) Direktive 2013/32, ki bi jo bilo mogoče šteti za nedopustno v skladu s členom 33(2)(d) te direktive. Natančneje, takega neobstoja odgovora ni mogoče enačiti z izrecnim umikom te prošnje v smislu člena 2(q) navedene direktive.

131 Drugič, v zvezi z načelom varstva legitimnih pričakovanj, na katero se sklicuje Komisija, je treba opozoriti, da se lahko na tako načelo sklicuje vsak pravni subjekt, pri katerem je nacionalni upravni organ vzbudil pričakovanja, oprta na natančna zagotovila, ki so mu bila dana. Vendar se na načelo varstva legitimnih pričakovanj ni mogoče sklicevati zoper natančno določbo besedila prava Unije, prav tako pa ravnanje nacionalnega organa, pristojnega za izvajanje prava Unije, ki je s tem pravom v nasprotju, pri pravnem subjektu ne more ustvariti legitimnih pričakovanj, da bo upravičen do obravnavanja, ki je v nasprotju s pravom Unije. Praksa države članice, ki je v nasprotju z ureditvijo Unije, namreč ne more ustvariti legitimnega pričakovanja pri posamezniku, ki ima korist od tako nastalega položaja (glej v tem smislu sodbi z dne 14. junija 2012, Association nationale d'assistance aux frontières pour les étrangers, C-606/10, EU:C:2012:348, točka 81, in z dne 17. novembra 2022, Avicarvil Farms, C-443/21, EU:C:2022:899, točke od 39 do 41 in navedena sodna praksa).

132 Poleg tega v skladu z ustaljeno sodno prakso posamezniki ne morejo upravičeno imeti legitimnih pričakovanj, da se ohrani obstoječi položaj, ki ga lahko institucije Unije spremenijo na podlagi svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku (glej v tem smislu sodbo z dne 4. maja 2023, Kapniki A. Michailidis, C-99/22, EU:C:2023:382, točka 29 in navedena sodna praksa).

133 Kot je bilo poudarjeno v točkah 104 in 111 te sodbe, v obravnavani zadevi po eni strani iz člena 6(1)(b) Direktive 2001/55 izhaja, da lahko Svet kadar koli odredi prenehanje obvezne začasne zaščite, po drugi strani pa iz člena 7 te direktive še izhaja, da države članice ne morejo ohraniti fakultativne začasne zaščite, ki so jo morda uvedle, po datumu, na katerega je prenehala obvezna začasna zaščita. Iz tega sledi, da v obravnavani zadevi nizozemski organi upravičencem do fakultativne začasne zaščite ne bi mogli dati natančnih zagotovil, ki bi bila v skladu s pravom Unije, glede minimalnega trajanja te zaščite, razen zagotovila, da ti organi fakultativne začasne zaščite ne bodo ukinili preden preneha učinkovati obvezna začasna zaščita.

134 Vendar iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, ni razvidno, da bi nizozemski organi državljanom tretjih držav iz postopkov v glavni stvari dali tako zagotovilo, kar pa mora kljub vsemu preveriti predložitveno sodišče.

135 Iz navedenega izhaja, da je treba člena 4 in 7 Direktive 2001/55 razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da država članica, ki je priznala začasno zaščito še drugim kategorijam oseb poleg tistih iz člena 2(1) in (2) Izvedbenega sklepa 2022/382, tem kategorijam oseb odvzame začasno zaščito v času njenega trajanja, o katerem je odločil Svet v skladu s členom 4(2) te direktive. Ta država članica lahko začasno zaščito, ki jo je priznala navedenim kategorijam oseb, odvzame pred datumom, ko preneha učinkovati začasna zaščita, za katero se je odločil Svet, zlasti če navedena država članica pri tem ne poseže niti v cilje niti v polni učinek Direktive 2001/55 in če spoštuje splošna načela prava Unije.

Prvo in drugo vprašanje v zadevi C-244/24

136 Predložitveno sodišče v zadevi C-244/24 s prvima vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, Sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6 Direktive 2008/115 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se državljanu tretje države, ki zakonito prebiva na ozemlju države članice na podlagi možnosti, z uporabo katere mu je ta država članica priznala fakultativno začasno zaščito, pred datumom prenehanja te zaščite izda odločba o vrnitvi, če je očitno, da bo navedena zaščita na bližnji datum prenehala učinkovati in da so učinki te odločbe odloženi do tega datuma.

137 Na prvem mestu je treba spomniti, da se v skladu s členom 2(1) Direktive 2008/115 ta direktiva uporablja za vse državljane tretjih držav, ki nezakonito prebivajo na ozemlju države članice. Iz tega sledi, da je področje uporabe te direktive opredeljeno le glede na položaj nezakonitega prebivanja, v katerem je državljan tretje države, ne glede na razloge za ta položaj ali ukrepe, ki se lahko sprejmejo v zvezi s tem državljanom (sodba z dne 17. oktobra 2024, Ararat, C-156/23, EU:C:2024:892, točki 31 in 32 ter navedena sodna praksa).

138 Zato lahko država članica odločbo o vrnitvi v smislu člena 6 Direktive 2008/115 sprejme le v zvezi z državljanom tretje države, ki nezakonito prebiva na njenem ozemlju (glej v tem smislu sodbi z dne 19. junija 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, točke 37, 38 in 59, in z dne 9. novembra 2023, Odbor azylové a migrační politiky MV (Področje uporabe Direktive o vračanju), C-257/22, EU:C:2023:852, točka 39).

139 Člen 6(6) te direktive dovoljuje kvečjemu sprejetje odločbe o prenehanju zakonitega prebivanja skupaj z odločbo o vrnitvi v okviru istega upravnega akta, pri čemer ta možnost združitve državam članicam omogoča sočasen potek ali celo združitev upravnih postopkov, v katerih se sprejmejo te odločbe, in pritožbenih postopkov zoper nje, kot tudi izognitev praktičnim težavam pri vročanju odločb o vrnitvi (glej v tem smislu sodbo z dne 19. junija 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, točka 49).

140 Iz tega izhaja, da Direktiva 2008/115 nasprotuje temu, da država članica sprejme odločbo o vrnitvi v zvezi z državljanom tretje države, ki zakonito prebiva na njenem ozemlju.

141 Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 151 sklepnih predlogov, okoliščina, da pristojni nacionalni organ v odločbi o vrnitvi izrecno navede, da ta ne učinkuje, dokler je prebivanje zadevne osebe zakonito, ne more omajati take ugotovitve.

142 Po eni strani namreč iz člena 3(1) Uredbe 2018/1860 izhaja, da država članica odločbo o vrnitvi brez odlašanja vnese v SIS takoj po njeni izdaji zaradi „preverjanja, ali je bila obveznost vrnitve izpolnjena, in za podporo izvrševanju odločb o vrnitvi“, tudi če ta odločba nima takojšnjega učinka. Vendar ob zadnjenavedeni predpostavki zadevna oseba na datum opravljenega vnosa še zakonito prebiva na ozemlju te države članice in ima lahko pravico oditi v druge države članice.

143 Po drugi strani bi pristojni nacionalni organ tako predčasno odločbo o vrnitvi sprejel, ne da bi lahko upošteval kakršno koli spremembo okoliščin, do katere bi lahko prišlo v obdobju od sprejetja te odločbe do prenehanja zakonitega prebivanja zadevne osebe ter ki bi lahko pomembno vplivala na presojo položaja te osebe z vidika Direktive 2008/115, zlasti njenega člena 5.

144 Nazadnje je treba še dodati, da v nasprotju s trditvijo nizozemske vlade sprejetje odločbe o vrnitvi, ki ne izpolnjuje materialne zahteve, navedene v točki 140 te sodbe, ne pomeni kršitve postopkovne obveznosti, kot je pravica do izjave, na kar se je nanašala zadeva, v kateri je bila izrečena sodba z dne 10. septembra 2013, G. in R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533). Kršitev take materialne zahteve je torej treba sankcionirati, ne da bi bilo treba preučiti, ali bi lahko pristojni organ sprejel drugačno odločbo, če ne bi storil te nezakonitosti.

145 Na drugem mestu, po eni strani iz člena 8 Direktive 2001/55 v povezavi s členom 2(g) te direktive izhaja, da mora zadevna država članica osebi, ki uživa začasno zaščito, izdati dovoljenje za prebivanje, ki ji dovoljuje prebivanje na ozemlju te države članice.

146 Po drugi strani, kot je bilo navedeno v točki 112 te sodbe, morajo upravičenci do fakultativne začasne zaščite, ki jo izvaja država članica, v skladu s členom 7 te direktive imeti vse pravice, ki so z navedeno direktivo priznane upravičencem do obvezne začasne zaščite. Torej mora ta država članica osebam, ki so upravičene do fakultativne začasne zaščite, izdati dovoljenje za prebivanje, ki jim dovoljuje, da na njenem ozemlju prebivajo, dokler jim ta zaščita ni odvzeta.

147 Iz tega izhaja, da vse dokler so te osebe upravičene do fakultativne začasne zaščite, na ozemlju zadevne države članice prebivajo zakonito, zato v zvezi z njimi ni mogoče izdati odločbe o vrnitvi v smislu Direktive 2008/115.

148 Taka ugotovitev ni v nasprotju z določbami Direktive 2001/55, ki so posebej namenjene vračanju.

149 Tako člen 20 te direktive določa, da se po prenehanju začasne zaščite „brez poseganja v člene 21, 22 in 23“ navedene direktive uporabljajo splošni zakoni o zaščiti in o tujcih v državah članicah. Vendar ti členi ne vplivajo na načelo, po katerem je mogoče odločbo o vrnitvi v smislu Direktive 2008/115, s katero je zadevni osebi naloženo, da zapusti ozemlje Unije, sprejeti le v zvezi z nezakonito prebivajočim državljanom tretje države ali nezakonito prebivajočo osebo brez državljanstva.

150 Vsekakor je treba poudariti, da v skladu s členom 4(2) Direktive 2008/115 ta direktiva ne posega v določbe, ki izhajajo iz pravnega reda Skupnosti v zvezi s priseljevanjem in azilom, vključno z določbami Direktive 2001/55, če se te določbe izkažejo za ugodnejše za državljana tretje države. To pa ne bi veljalo za določbo, ki državam članicam dovoljuje, da odločbe o vrnitvi izdajo predčasno.

151 Tako v nasprotju s trditvijo nizozemske vlade nič ne kaže na to, da bi predčasno sprejetje odločbe o vrnitvi zadevnim osebam zagotavljalo boljše sodno varstvo. To še toliko bolj drži, ker – kot je razvidno iz predložitvene odločbe v zadevi C-244/24 – rok za vložitev tožbe zoper tako odločbo začne teči na datum njenega sprejetja, ne pa na datum, ko ta začne učinkovati.

152 Na tretjem in zadnjem mestu, kot poudarja nizozemska vlada, bi se lahko ob izteku fakultativne začasne zaščite nacionalni organi, pristojni za sprejetje odločb o vrnitvi, srečali z velikim številom individualnih položajev, ki bi jih morali hkrati obravnavati, kar bi lahko povzročilo motnje pri delovanju teh organov. Vendar taka nevarnost sama zase ni dovolj, da bi omogočila odstopanje od načela, navedenega v točki 147 te sodbe.

153 Najprej, v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča se država članica namreč ne more sklicevati na notranje težave, da bi upravičila nespoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz prava Unije (sodba z dne 8. junija 2023, UFC – Que choisir in CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, točka 72 in navedena sodna praksa).

154 Dalje, prebivanje na ozemlju zadevne države članice vseh oseb, ki so uživale fakultativno začasno zaščito, ne postane samodejno nezakonito od datuma njenega prenehanja. Tako so lahko nekatere od teh oseb med drugim vložile prošnjo za mednarodno zaščito in imajo na tej podlagi načeloma pravico ostati na ozemlju zadevne države članice, ta pravica pa nasprotuje temu, da se v zvezi z njimi sprejme odločba o vrnitvi, vsaj dokler ni odločeno o njihovi prošnji (glej v tem smislu sodbo z dne 16. novembra 2021, Komisija/Madžarska (Inkriminacija pomoči prosilcem za azil), C-821/19, EU:C:2021:930, točka 137).

155 Poleg tega, čeprav ima državljan tretje države ali oseba brez državljanstva pravico, da pred sprejetjem odločbe o vrnitvi, ki se nanaša nanjo, izrazi svoje stališče o zakonitosti svojega prebivanja, o morebitni uporabi člena 5 in člena 6, od (2) do (5), Direktive 2008/115 ter o načinih svoje vrnitve, lahko zadevna država članica to osebo zasliši na dan, ko še ne prebiva nezakonito na njenem ozemlju, če možnost navedene osebe, da koristno in učinkovito predstavi svoja stališča, ni ogrožena (glej v tem smislu sodbi z dne 5. novembra 2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, točke od 69 do 71, in z dne 11. decembra 2014, Boudjlida, C-249/13, EU:C:2014:2431, točka 68).

156 Nazadnje, čeprav je cilj Direktive 2008/115 vzpostavitev učinkovite politike odstranitve in repatriacije ter mora biti zato odstranitev nezakonito prebivajočega državljana tretje države načeloma prednostna naloga držav članic (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2013, G. in R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, točka 43), nič manj ne drži, da si morajo te prizadevati tudi za spoštovanje materialnih in postopkovnih zahtev, ki so jim naložene s pravom Unije, da se navedeni državljani tretjih držav v svoje države vrnejo na human način in ob polnem spoštovanju njihovih temeljnih pravic in dostojanstva (glej v tem smislu sodbo z dne 27. aprila 2023, M. D. (Prepoved vstopa na Madžarsko), C-528/21, EU:C:2023:341, točka 72).

157 Drugače povedano, kadar se organi države članice, pristojni za sprejetje odločb o vrnitvi, zaradi izteka fakultativne začasne zaščite, ki jo je priznala ta država članica, srečajo z zelo velikim številom individualnih primerov, ki jih morajo hkrati obravnavati, Direktiva 2008/115 nasprotuje le temu, da ti organi sprejetje odločb o vrnitvi, ki jih je treba sprejeti v zvezi z državljani tretjih držav in osebami brez državljanstva, ki na ozemlju navedene države članice prebivajo nezakonito zaradi prenehanja fakultativne začasne zaščite, do katere so bili upravičeni, odložijo onkraj roka, ki je razumen glede na tak položaj.

158 Iz zgornjih preudarkov izhaja, da je treba člen 6 Direktive 2008/115 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se državljanu tretje države, ki zakonito prebiva na ozemlju države članice na podlagi možnosti, z uporabo katere mu je ta država članica priznala fakultativno začasno zaščito, izda odločba o vrnitvi pred datumom prenehanja te zaščite, tudi če je očitno, da bo navedena zaščita na bližnji datum prenehala učinkovati in da so učinki te odločbe odloženi do tega datuma.

Stroški

159 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški navedenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. **Člena 4 in 7 Direktive Sveta 2001/55/ES z dne 20. julija 2001 o najnižjih standardih za dodelitev začasne zaščite v primeru množičnega prihoda razseljenih oseb in o ukrepih za uravnoteženje prizadevanj in posledic za države članice pri sprejemanju takšnih oseb**

   je treba razlagati tako, da

   ne nasprotujeta temu, da država članica, ki je priznala začasno zaščito še drugim kategorijam oseb poleg tistih iz člena 2(1) in (2) Izvedbenega sklepa Sveta (EU) 2022/382 z dne 4. marca 2022 o ugotovitvi obstoja množičnega prihoda razseljenih oseb iz Ukrajine v smislu člena 5 Direktive 2001/55/ES in z učinkom uvedbe začasne zaščite, tem kategorijam oseb odvzame začasno zaščito v času njenega trajanja, o katerem je odločil Svet Evropske unije v skladu s členom 4(2) te direktive. Ta država članica lahko začasno zaščito, ki jo je priznala navedenim kategorijam oseb, odvzame pred datumom, ko preneha učinkovati začasna zaščita, za katero se je odločil Svet, zlasti če navedena država članica pri tem ne poseže niti v cilje niti v polni učinek Direktive 2001/55 in če spoštuje splošna načela prava Unije.

2. **Člen 6 Direktive 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav**

   je treba razlagati tako, da

   nasprotuje temu, da se državljanu tretje države, ki zakonito prebiva na ozemlju države članice na podlagi možnosti, z uporabo katere mu je ta država članica priznala fakultativno začasno zaščito iz člena 7 Direktive 2001/55, izda odločba o vrnitvi pred datumom prenehanja te zaščite, tudi če je očitno, da bo navedena zaščita na bližnji datum prenehala učinkovati in da so učinki te odločbe odloženi do tega datuma.

Podpisi